

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้แนวทางการพัฒนาหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแบบรวมชั้น: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านหนองน้ำถ้ำ อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดเพชรบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ที่วิจัยได้กำหนดแนวทางในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. พื้นที่ที่ทำการศึกษาและกลุ่มเป้าหมาย
2. วิธีการวิจัย
3. แนวทางการดำเนินการ
4. วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. พื้นที่ที่ทำการศึกษาและกลุ่มเป้าหมาย

1.1 พื้นที่ที่ทำการศึกษา คือ โรงเรียนบ้านหนองน้ำถ้ำซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ตั้งอยู่ที่ตำบลท่าแลง อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดเพชรบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2

1.2 กลุ่มเป้าหมาย เป็นบุคลากรของโรงเรียนบ้านหนองน้ำถ้ำ และชุมชนประกอบด้วย

1.2.1 ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองน้ำถ้ำ จำนวน 1 คน

1.2.2 ครูโรงเรียนบ้านหนองน้ำถ้ำ จำนวน 7 คน

1.2.3 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 จำนวน 19 คน

1.2.4 ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านหนองน้ำถ้ำ จำนวน 1 คน

1.2.5 ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 4 คน ได้แก่ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 2 คน และผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 2 คน

2. วิธีการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ทีมวิจัยได้ดำเนินการใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR : Participatory Action Research) เป็นการวิจัยที่มีการเน้นกระบวนการแบบมีส่วนร่วม ตั้งแต่กระบวนการสำรวจและศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียน การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ การนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินปรับปรุงหลักสูตร เป็น การวิจัยที่มีทีมงานประกอบด้วยคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี และนักศึกษา ปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา ผู้บริหาร คณะครู และบุคลากรในโรงเรียนและชุมชน ทั้งนี้ใช้โรงเรียน บ้านหนองน้ำดำเป็นฐานในการดำเนินการทุกขั้นตอน มีการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสังเกต การศึกษาเอกสาร และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพอื่น ๆ เพื่อศึกษา เกี่ยวกับปัญหา ความต้องการ รวมถึงการวางแผนที่จะดำเนินการร่วมกันนำข้อตกลงมาสู่การปฏิบัติ กำกับ ติดตาม และประเมินผล การดำเนินงานแต่ละขั้นตอนอย่างเป็นระบบ และมีการบันทึกผลเป็น ลายลักษณ์อักษร เพื่อรายงานและประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและสาธารณชนทราบต่อไป

3. แนวทางการดำเนินการ

ทีมวิจัยได้กำหนดแนวทางการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้แบบ บูรณาการ ดังนี้

3.1 การศึกษาปัญหาและความต้องการในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

3.1.1 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างทีมวิจัยกับคณะครูและผู้บริหารโรงเรียน เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับผู้อำนวยการโรงเรียน และคณะครู ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ในการวิจัยและทำ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินการวิจัยโดยตลอดทั้งโครงการ

3.1.2 การศึกษาสภาพบริบทของโรงเรียนและชุมชน เพื่อศึกษาสภาพบริบทของ การพัฒนาหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ โดยการศึกษาเอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์ การสอบถาม และการประชุมผู้อำนวยการโรงเรียน ครู และประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความเหมาะสมของข้อมูลและแหล่งข้อมูล

3.1.3 การกำหนดปัญหาและความต้องการในการพัฒนาโรงเรียน

3.1.4 การประเมินศักยภาพของโรงเรียนในการที่จะพัฒนาหลักสูตรและแผนการ จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแบบรวมชั้น โดยการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มเพื่อประเมินศักยภาพ ของคณะครูในโรงเรียน

3.2 การยกร่างหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแบบรวม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และการประเมินก่อนนำไปใช้

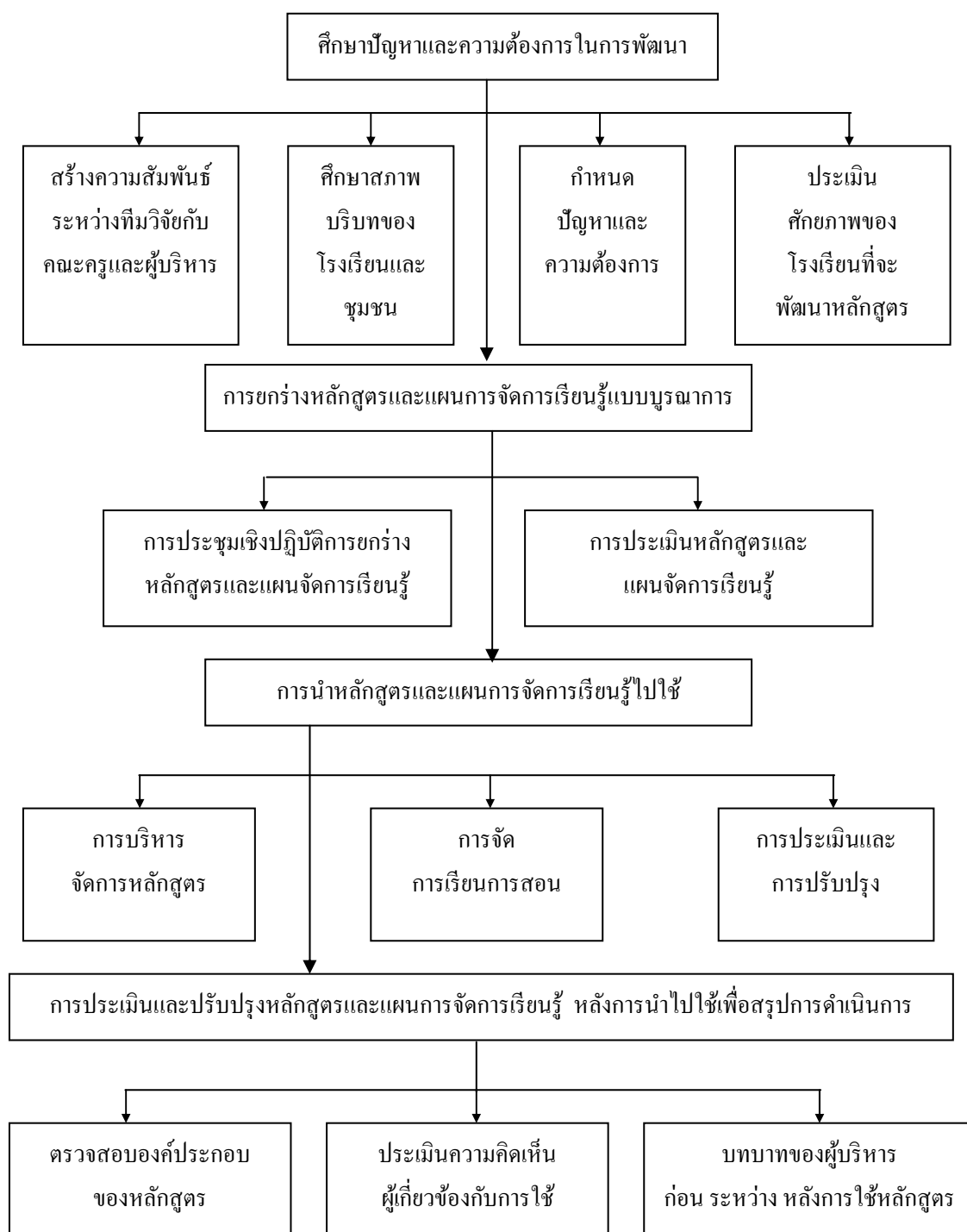
3.2.1 การประชุมเชิงปฏิบัติการยกร่างหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแบบรวมชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

3.2.2 การประเมินหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ ก่อนนำไปใช้

3.3 การนำหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแบบรวมชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ไปใช้ และการประเมินและปรับปรุงหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ระหว่างนำไปใช้

3.4 การประเมิน และปรับปรุงหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแบบรวมชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังการนำไปใช้ และการสรุปผลการดำเนินการ ดังภาพที่ 3.1 แสดงขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาหลักสูตร

ภาพที่ 3.1 แสดงขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ แบบรวมชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3

4. วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 การศึกษาเอกสาร เกี่ยวกับสภาพบริบทของโรงเรียนและชุมชน ในการพัฒนาหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ได้แก่ ธรรมนูญโรงเรียน แผนพัฒนาโรงเรียน แผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการประจำปี หลักสูตรสถานศึกษา รายงานประเมินตนเอง และเอกสารที่โรงเรียนจัดทำขึ้นในการบริหารจัดการหลักสูตร และเอกสารส่วนที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ได้แก่ แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลท่าแลง

4.2 การสัมภาษณ์ ผู้บริหารโรงเรียน คณะครู ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียน นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน เกี่ยวกับบริบทของชุมชน บริบทของโรงเรียน สภาพเศรษฐกิจของชุมชน การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน การกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน การจัดทำธรรมนูญโรงเรียน การจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียน แผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการ ประจำปี และผลการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแบบรวมชั้น

แบบสัมภาษณ์เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi – structured Interview) ข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ เป็นเพียงแนวทางในการสัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์สามารถปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมได้ เพื่อให้เกิดความชัดเจนของคำตอบมากขึ้น ในการสัมภาษณ์ที่วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์ จำนวน 4 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้อำนวยการโรงเรียน ประกอบด้วยประเด็นคำถามที่เกี่ยวกับสภาพ และปัญหาการพัฒนาหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ได้แก่ การทบทวนการกำหนดวิสัยทัศน์ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการหลักสูตร

ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์สำหรับครูวิชาการของโรงเรียน ประกอบด้วยประเด็นคำถามที่เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ได้แก่ การทบทวนการกำหนดวิสัยทัศน์ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการหลักสูตร

ฉบับที่ 3 แบบสัมภาษณ์สำหรับประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยประเด็นคำถามที่เกี่ยวกับสภาพชุมชน เจตคติของชุมชนต่อโรงเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ฉบับที่ 4 แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครอง เกี่ยวกับผลการดำเนินการ การพัฒนาหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแบบรวมชั้น ประถมศึกษาปีที่ 2 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

4.3 การสังเกตผู้บริหาร โรงเรียน ครูผู้สอน คณะครูผู้เกี่ยวข้อง และนักเรียน เกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตร การนิเทศติดตามผลการจัดการเรียนรู้และพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน

แบบสังเกต เป็นแบบสังเกตการสอนของครูผู้สอนและพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน มีประเด็นสังเกตเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้สื่อวัสดุ อุปกรณ์ แหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

4.4 การสนทนากลุ่ม เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการในการพัฒนาโรงเรียน การจัดทำหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแบบรวมชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการในการพัฒนาโรงเรียน และการจัดทำหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

4.5 แบบตรวจสอบหลักสูตรหลังการใช้ โดยใช้แบบตรวจสอบหลักสูตรสถานศึกษาของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2549 : 26 – 29)

4.6 แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยมีรายละเอียดตอนที่ 1 เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 10 ข้อ คือ เพศ ผู้ปกครอง อาชีพของบิดา อาชีพมารดา สถานภาพของบิดา มารดา ผลการเรียน วิชาที่ชอบ สุขภาพ การทำการบ้าน การช่วยงานบ้าน และตอนที่ 2 คำถามแบบปลายเปิดจำนวน 5 ข้อ คือ แหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน ภูมิปัญญาท้องถิ่น การทำกิจกรรมกลุ่ม การใช้สื่อของครู การจัดทำและจัดหาสื่อของนักเรียน ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด

5. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือ ได้แก่ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ทีมวิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

- 5.1 ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิด
- 5.2 สร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมประเด็นสำคัญตามกรอบแนวคิดที่วางไว้
- 5.3 นำเสนอเครื่องมือให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาแก้ไขปรับปรุง
- 5.4 นำเครื่องมือที่ผ่านการพิจารณาแล้วมาแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์
- 5.5 นำเครื่องมือไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนากลุ่ม การศึกษาเอกสาร และการตรวจสอบหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้หลังการใช้ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการสรุปประเด็นต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบของความเรียงแบบพรรณนา (Descriptive Analysis)